

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Quibusdam præmissis referuntur sententiæ, & prima conclusio
statuitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

ARTICULUS II.

An essentia divina sit de conceptu formali & quidditativo relationum, & e converso?

§. I.

Quibusdam praeiudicis referuntur sententiae, & prima conclusio statuitur.

48 **N**otandum primò, aliqua posse inter se realiter formaliter identificari, & tamen unum non esse de conceptu quidditativo alterius: ut patet in homine, in quo singularitas realiter formaliter à gradu specifico & genetico non distinguitur, ut suppono ex metaphysica, & tamen non est de conceptu quidditativo speciei, sed se habet ut accidens logicum vel metaphysicum respectu illius. Item rationalitas est identificata realiter formaliter cum animalitate, & tamen nemo dicet esse de quidditate illius, aliàs non posset à rationalitate praescindi; sicut ens à suis modis seu differentiis praescisum non est. Quamvis ergo divinae relationes realiter formaliter identificentur cum essentia, ut contra Scotum articulo praecedenti ostendimus: adhuc restat dubium, an essentia sit de conceptu quidditativo relationum, & relationes de conceptu essentiae: Pro cuius resolutione.

Notandum secundò, essentiam divinam dupliciter posse concipi: uno modo, conceptu quasi transcendentali, prout praecise dicit rationem entis increati, & actus puri, quae in omnibus perfectionibus divinis transcendentaliter includitur; sicut ens creatum transcendentaliter se habet ad substantiam & accidens, & ad omnes perfectiones creatas; alio modo, prout reduplicativè significat rationem divinam naturam, & quatenus est eminenti quodam modo radix divinarum operationum & attributorum.

49 Notandum tertio, duobus modis aliquid ad essentiam seu quidditatem alterius posse pertinere: primò ut ejus constitutivum, seu differentiam essentialem; quo pacto rationalitas ad essentiam hominis pertinet: secundò ut modum aut terminum intrinsecum, à quo petit essentialiter modificari aut terminari; sicut modi essendi per se & in alio se habent respectu entis. His praemissis.

50 Circa propositam difficultatem tres sunt celebres sententiae. Prima docet, nec essentiam esse de conceptu quidditativo relationum, nec relationes de conceptu quidditativo essentiae. Ita Molina disp. 6. concl. 4. Vazquez disp. 127. cap. 2. Alarcon Tract. 5. disp. 2. cap. 13.

Secunda existimat essentiam quidem esse de conceptu formali relationum, sed relationes non esse de conceptu essentiae. Hanc defendunt ex Thomistis Ferrariensis, Zumel, & Gonzalez; & ex Patribus Societatis Suarez, Granado, & Arrabal.

Tertia deniq; quae communior est in Schola D. Thomae, asserit essentiam esse de conceptu relationum, & relationes de conceptu essentiae. Non tamen ab omnibus eodem modo defenditur haec sententia. Quidam enim distinguunt essentiam divinam per modum transcendentis, & per modum naturae: priori modo asserunt esse de quidditate relationum, & e converso relationes de conceptu quidditativo essentiae, secus autem in posteriori acceptione. Alii hujus distinctionis non fa-

ciunt mentionem. Alii denique expressè asserunt mant essentiam divinam sub utraq; ratione esse de quidditate essentiae. Pro explicatione veritatis dico primo: Ratio entis divini est de quidditate divinarum relationum.

Probatur primò ex Divo Thoma infra quartum 33. art. 3. ad 1. ubi de communibus & essentialibus loquens, ait: *illa includuntur in intellectu priorum: in intellectu enim Persona Patris intelligitur Deus.* Ex quibus verbis hoc argumentum conficio. Essentia divina, ut habet rationem transcendentis increati, includitur essentialiter in persona divina: Ergo & in divina personalitate nihil dicit concretum quoad rem, quod non dicat etiam abstractum, licet differant quoad modum significandi; unde D. Thomas hic & quaeq; 8. de potentia art. 2. eodem modo philosophatur de concretis & de abstractis. Tum etiam quia sicut totum quod est de formali conceptu Dei, est etiam de conceptu formali Deitatis; ita & totum quod est de conceptu formali Patris, est etiam de conceptu formali paternitatis.

Probatur secundò conclusio ex eodem D. Doctoris hic art. 2. & infra quaeq; 39. art. 1. ubi docet, quod sicut se habet esse inharens & accidentale respectu relationis creatae, ita se habet esse substantiale divinum, respectu relationis increatae ac divinae: Sed esse inharens & accidentale est de conceptu formali relationis creatae, ut docetur in Logica: Ergo esse substantiale divinum, seu ratio substantiae divinae & increatae, est de conceptu formali relationis divinae.

Tertio suadet eadem veritas: Si divinae relationes non includerent in suo conceptu rationem entis divini, non includerentur in conceptu illius & consequenter isti conceptus distinguerentur cum mutua exclusione: Sed hoc est impossibile: Ergo &c. Major ab Adversariis ultro conceditur. Minor autem, quam negat, sic probatur. Ex conceptibus mutuo se excludentibus non potest non resultare compositio saltem rationis: At haec cum simplicitate divinarum personarum nequit subsistere: Ergo &c.

51 Respondebis, quod licet divina simplicitas excludat realem aut formalem compositionem, imò compositionem metaphysicam ex genere & differentia; non tamen excludit omnem compositionem virtutalem, aut rationis, quae ex genere & differentia non sit.

Sed contra: Non minoris imperfectionis est compositio rationis ex forma sive modo, & subiecto, quam ex genere & differentia; cum in utraq; aliquid potentialitatis admiscerit necessarium; non enim minus comparatur ut potentia subiectum ad formam, quam genus ad differentiam: At compositio admixta, est ad minus et relegari debet à Deo, quam compositio ex genere & differentia.

Adde quod, data inter formalitates divinas mutua conceptuum exclusione, per bonam consequentiam inferretur possibilis compositio metaphysica ex genere & differentia: Ergo si haec relegendatur à Deo, non minus removere debet distinctio conceptuum, cum mutua exclusione operativa. Probatur Antecedens: nam eo ipso quod sit possibilis mutua exclusio conceptuum, poterit dari conceptus aliquis non communis, à particularibus omnibus praecisus; v.g. ratio communis personae, à tribus personis omnino praecisus. Arguitur

Atqui admissa communitate ista cum præcisi-
one commoda, ponitur univocatio, cum in tali
conceptu nulla actu imporetur diversitas; &
univocacione admissa, conceptus ille commu-
nis genericus erit: Ergo admissa mutua exclu-
sione objectivâ conceptuum, per bonam conse-
quentiam inferitur possibilis compositio meta-
physica ex genere & differentia.

Denique probatur conclusio ratione, quâ
sentit S. Bernardus contra Gilbertum serm. 80.
in Cantica, ubi sic ait: *Recedant novellinon Dia-
bolici, sed Hæretici, qui magnitudinem quâ magnus
est Deus, & item bonitatem quâ bonus, sed & sa-
pientiam, quâ sapiens, & justitiam quâ justus, postre-
mo Divinitatem quâ Deus est; Deum non esse im-
possibile disputant. Sed si Deus non est, quid est?* Eo-
dem modo nobis licebit arguere: Cum enim
paternitas, ut distinguitur virtualiter à natura
divina, sit essentialiter ens, & non sit creatum,
ut patet; si non est essentialiter ens divinum &
in creatum, quid essentialiter est? cum inter ens
divinum & ab alio, & inter creatum ac increatum, ni-
hil possit assignari medium.

Respondet Vazquez ubi supra: quod licet
inter esse ens à se, & ab alio, inter creatum &
in creatum, in re non detur medium, factâ tamen
aliquâ reduplicacione, vel addito aliquo mo-
do, potest medium assignari. Sicut inter esse
album & non album, in re medium non datur, si
tamen reduplicatio fiat de homine ut discursi-
vo, prout sic, nec albus, nec non albus est. Ita
patet; inter hoc quod est relationem à parte
rei esse ens creatum, vel increatum, non datur
medium, unde relatio divina à parte rei ens in-
creatum est: reduplicando tamen supra relatio-
nem, ut virtualiter ab essentia distinctam, nec
est essentialiter ens creatum, nec increatum; sed
solum relatio.

Sed contra primò: Reduplicatio illa distin-
ctionis virtualis ab essentia, non tollit quin es-
sentialiter prædicetur de illa ratio entis ut sic;
alioquin divinæ relationes sub tali reduplica-
tione essent purum nihil, aut merum ens ratio-
nis. Ergo nec tollit quod de illa essentialiter præ-
dicetur aliquod ex membris, per quæ adæquatè
dividitur ens: Sed non ens creatum: Ergo ens di-
vinum & increatum. Minor subsumpta, & ulti-
ma Consequentia patent: prima autem probatur.
Nam verificato ente ut sic, si nullum ex
membris dividendibus verificetur, illa non adæ-
quabitur rationem divisi, & consequenter divi-
no adæquata non erit.

Contra secundò: De quocumque affirmatur
ens, & negatur ens divinum, affirmatur ens
creatum, non solum in re, sed quavis factâ redupli-
catione: Ergo pariter affirmato ente, & ne-
gato creato, rectè colligitur affirmatio entis di-
vini, non solum in re, sed etiam sub quacumque
reduplicacione.

Addo quod exemplum adductum est omni-
no extra rem. Diviso enim hominis in album
& non album, non est essentialis, sed subjecti in
accidentia: unde cum accidentia subjecto non
competant, nisi ut existenti, & sint extra rei es-
sentialiam, nec ratione essentia cum reduplicatio-
ne subjecto conveniant; consequens fit quod
addit, ly essentialiter, vel reduplicatâ essentia,
nec unum nec alterum extremum de subjecto
affluatur, sed subjectum præscindat ab utroq;
extremo. In nostro autem casu divisio est essen-
tialis, & divinum cum illa reduplicacione con-

veniens est essentialiter, ac proinde aliquod ex-
tremum, sive unum ex membris dividendibus,
cum illa reduplicacione ei competere debet.

§. II.

Statuitur secunda conclusio.

Dico secundò: divina essentia, non solum sub
ratione entis increati, sed etiam sub ratione
naturæ considerata, est de quidditate divina-
rum relationum. Hæc conclusio licet sit contra
aliquos recentiores Thomistas, asserentes natu-
ram divinam sub conceptu naturæ non includi
intrinsicè & essentialiter in divinis relationi-
bus, manifestè tamen sequitur ex fundamentis
jam statutis; quæ vel nihil probant, vel hanc et-
iam conclusionem evidenter demonstrant.

In primis enim certum est, essentiam divinam,
nec dum sub ratione entis increati, sed etiam sub
conceptu naturæ consideratam, esse de essentia
& quidditate divinarum personarum. Sicut e-
nim persona humana essentialiter includit natu-
ram humanam, cuius est individua substantia,
ita & persona divina naturam divinam essentia-
liter debet includere: Ergo divina essentia, sub
ratione naturæ, est de essentia & conceptu for-
mali divinarum relationum & personalitatum.
Consequentia patet ex supra dictis: nam, ut su-
pra ex D. Thoma dicebamus, nihil dicit concre-
tum in Deo, quod non dicat etiam abstractum;
licet quantum ad modum significandi differant.
Unde sicut totum quod est de conceptu Dei, est
etiam de conceptu formali Deitatis; ita omne
quod essentialiter importatur in conceptu divi-
narum personarum, includitur etiam in concep-
tu divinarum personalitatum, seu relationum.

Præterea, si relatio in Deo non includeret in
suo conceptu divinam essentiam, ut reduplica-
tivè habet rationem naturæ, non clauderetur
etiam in conceptu ipsius essentia, ut concedunt
illi Authores contra quos disputamus: At hæc
mutua exclusio repugnat simplicitati Dei: Ergo
&c. Probatur hæc Minor: quia eo ipso quod
divina natura non claudat, nec claudatur in
conceptu paternitatis, erit in potentia ad illam,
anquam ab illa determinabilis & actabilis:
Ergo ex illa & paternitate resultabit compositio
rationis ex actu & potentia; quæ (ut supra
ostendimus) non minus pugnat cum simplici-
tate Dei, quam compositio ex genere & diffe-
rentia. Ut ergo hoc inconveniens vitetur, asse-
rendum est, essentiam divinam, etiam sub for-
malitate naturæ consideratam, esse de conceptu
quidditativo divinarum relationum, nec posse
ab illis perfectè abstrahi, sed implicitè saltem
in eis includi.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio:
Relatio divina non solum determinat seu mo-
dificat Deitatem sub ratione essentia, vel enti-
tatis increate, sed etiam sub conceptu naturæ,
& quatenus est radix divinarum operationum,
& actum notionalem: Ergo si ex hoc quod
determinat Deitatem sub ratione essentia, vel
entitatis increate, cum mutua exclusione con-
ceptuum, sequitur compositio rationis ex essen-
tia & relatione; ex eo etiam quod determinet
Deitatem sub conceptu naturæ, & detur mutua
exclusio conceptuum, inferitur compositio ra-
tionis ex relatione & essentia per modum natu-
ræ considerata.

Dices fortè, quod ut nulla ex Deitate sub con-
ceptu naturæ, & ex paternitate, resultet com-